

КАФЕДРА ДЕРЕВ'ЯНИХ ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Історія виконавства на духових та ударних інструментах

Освітній ступінь	бакалавр	<table border="1"><tr><td>Курс</td><td>3</td></tr><tr><td>Семестр</td><td>5,6</td></tr></table>	Курс	3	Семестр	5,6						
Курс	3											
Семестр	5,6											
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»											
Освітньо-професійна програма	«Оркестрові духові та ударні інструменти: «Флейта», «Гобой», «Кларнет», «Фагот», «Саксофон», «Валторна», «Труба», «Тромбон», «Туба», «Ударні інструменти»											
Статус	<u>обов'язкова</u> / вибіркова	<table border="1"><tr><td>ECTS</td><td>4,5</td></tr><tr><td>Годин</td><td>135</td></tr><tr><td>Лекції</td><td>34</td></tr><tr><td>Семінари</td><td>34</td></tr><tr><td>Самостійна робота</td><td>67</td></tr></table>	ECTS	4,5	Годин	135	Лекції	34	Семінари	34	Самостійна робота	67
ECTS	4,5											
Годин	135											
Лекції	34											
Семінари	34											
Самостійна робота	67											
Семестровий контроль	екзамен/ <u>залік</u>											

Інформація про викладача

ПІБ	Качмарчик Володимир Петрович, професор, доктор мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=vopzekAAAAAJ
e-mail	vladkachmarchyk@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Курс «Історія виконавства на духових та ударних інструментах» включає два основні розділи – «Історію зарубіжного виконавства на духових та ударних інструментах» та «Історію вітчизняного виконавства на духових та ударних інструментах». Він є однією з дисциплін спеціального циклу і покликаний сприяти всебічному розвитку художнього світогляду студентів та умінню орієнтуватися у різних стилях і напрямках музичного мистецтва.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є історія становлення і розвиток виконавського мистецтва на духових та ударних інструментах, закономірності виникнення і розвитку їх конструкцій на різних історичних етапах, особливості формування національних виконавських шкіл і творчий доробок їх кращих представників, розвиток сольного та оркестрового виконавства, формування сольного і ансамблевого репертуару.

Дисципліна тісно пов'язана із курсами «Історія музики», «Інструментознавство», «Аналіз музичних творів», «Аналіз виконавських стилів».

Метою курсу є:

- створення у студентів уявлення про розвиток виконавства на духових та ударних інструментах як цілісного явища в історії музичної культури;
- формування ціннісних художньо-естетичних стандартів у визначенні напрямків музичного мистецтва;
- виховання потреб творчої самореалізації та професійного вдосконалення;
- формування розуміння зв'язків музичного мистецтва та суспільного життя.

Завдання курсу полягає у:

- розкритті закономірностей розвитку духових та ударних інструментів в історії музичної культури;
- ознайомленні з педагогічними і виконавськими стилями найбільш видатних представників національних шкіл;
- розкритті особливостей розвитку технічних можливостей духових та ударних інструментів в оркестровому, камерному та сольному виконавстві;
- створенні інтелектуального підґрунтя для виконавської та педагогічної діяльності;
- ознайомленні з творами зарубіжних та вітчизняних композиторів для духових та ударних інструментів;
- вихованні здатності творчо застосовувати набуті знання, вміння та навички у професійній виконавській та педагогічній діяльності;
- систематизації базових теоретичних знань;
- набутті знань історичних закономірностей формування і розвитку основних музичних жанрів та стилів;
- показі творчості кращих представників різних виконавських шкіл та напрямків в історії розвитку музичної культури;
- формуванні уявлень про стиль художньої епохи, композитора та виконавця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- важливі явища та художні напрямки історичного процесу розвитку духових та ударних інструментів у музичній культурі;
- головні поняття і категорії історії духового виконавства;
- сучасні напрямки розвитку музичної педагогіки і виконавства на духових та ударних інструментах;
- риси виконавського і композиторського стилю як виразника конкретної історичної епохи та культурного пласта;
- періоди розвитку конструкцій духових та ударних інструментів;
- особливості композиції, драматургії та засобів виразності музичних творів.

В процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти вміннями:

- осмислювати сучасні напрямки розвитку музичної педагогіки і виконавства на духових та ударних інструментах;
- порівнювати риси виконавського стилю різних музикантів;
- визначати історичні етапи розвитку конструкцій духових інструментів;
- осмислювати історичні закономірності формування і розвитку основних музичних жанрів та стилів;
- творчо застосовувати набуті знання та навички у професійній виконавській та педагогічній діяльності;
- обґрунтовувати ціннісні судження щодо зразків музичного мистецтва різних епох та стилів;
- аргументувати власне емоційно-естетичне ставлення і судження щодо значущості класичних і сучасних творів музичного мистецтва;
- користуватися науковою літературою, електронними пошуковими системами мережі Internet у підготовці до семінарських занять.

Програма курсу розрахована на двосеместровий період вивчення. В кінці кожного семестру передбачено диференційний залік.

Методика викладання передбачає проведення лекційних і семінарських аудиторних занять із використанням широкого спектру сучасних інформаційних технологій, підготовкою рефератів з їх подальшим обговоренням в аудиторії, індивідуальну самостійну роботу студентів.

Під час навчання використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань (електронні презентації для лекційних та семінарських занять) тощо.

Перелік тем

Тема 1. Історія виконавства на духових та ударних інструментах в контексті дисциплін фахового циклу.

Семінар. Актуальні проблеми сучасної історії виконавства на духових та ударних інструментах.

Тема 2. Духові та ударні інструменти Давнього світу.

Семінар. Античне виконавство на духових та ударних інструментах і музична освіта Давньої Греції та Риму.

Тема 3. Духові та ударні інструменти Давнього Китаю, Індії та середньовічного Сходу.

Семінар. Виконавство давнього і середньовічного Сходу.

Тема 4. Виконавство на духових та ударних інструментах середньовіччя та Відродження.

Семінар. Інструментарій і виконавство епохи та Відродження.

Тема 5. Духове інструментальне мистецтво XVII ст.

Семінар. Духові інструменти у творчості німецьких та італійських композиторів XVII ст.

Тема 6. Виконавство на духових та ударних інструментах в епоху бароко. Формування виконавських шкіл.

Семінар. Духові інструменти у творчості А. Вівальді, Й.С. Баха, Г. Генделя, Г.Ф. Телемана.

Тема 7. Духові та ударні інструменти у творчості віденських композиторів-класиків.

Семінар. Роль творчості віденських класиків у розвитку концертно-педагогічного репертуару для духових інструментів.

Тема 8. Інструментальна реформа XIX ст. Духові та ударні інструменти у творчості композиторів-романтиків.

Семінар. Т. Бьом і значимість його інструментальної реформи.

Тема 9. Духові та ударні інструменти у творчості композиторів кінця XIX та XX ст.

Семінар. Духові інструменти та ударні інструменти у творчості французьких композиторів кінця XIX та XX ст.

Тема 10. Сучасне зарубіжне виконавство і педагогіка на духових та ударних інструментах.

Семінар. Роль представників французької виконавської школи у формуванні міжнародних стандартів технології гри.

Тема 11. Витоки появи духових та ударних інструментів на теренах сучасної України.

Семінар. Духові та ударні інструменти Київської Русі

Тема 12. Духове інструментальне мистецтво України в XVI- початку XIX ст.

Семінар. Рогові оркестри і кріпацькі ансамблі в поміщицьких маєтках.

Тема 13. Духові та ударні інструменти у творчості українських композиторів XVIII-XIX ст.

Семінар. Духові інструменти у творчості Д. Бортнянського і М. Лисенка.

Тема 14. Формування вітчизняної школи гри на духових інструментах.

Семінар. Роль музичних товариств у формуванні музичних навчальних закладів Києва, Львова, Харкова, Одеси та інших міст України.

Тема 15. Виконавство на духових та ударних інструментах і їх місце у творчості українських композиторів радянського та пострадянського періоду.

Семінар. Духові інструменти у творчості українських композиторів радянської доби.

Тема 16. Духові та ударні інструменти у творчості українських композиторів XX та XXI ст.

Семінар. Жанр концерту для духових інструментів у творчості українських композиторів кінця XX та початку XXI ст.

Тема 17. Сучасне виконавство на духових та ударних інструментах в Україні.

Семінар. Визначні українські виконавці і педагоги і їх роль у розвитку вітчизняної виконавської школи.

Форми та технології навчання

Базова форма навчання визначена навчальним планом (очна, денна).

В залежності від існуючих умов проведення освітнього процесу передбачено використання змішаної форма навчання як у вигляді традиційних аудиторних занять, так і в онлайн режимі. На даний момент дисципліна викладається з використанням засобів дистанційного зв'язку (e-mail, FB-месенджер, Viber, Google meet, Zoom) і навчальної платформи MOODLE.

Лекції, семінарські заняття, дискусії, медіапрезентації здійснюються із широким застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу.

Методи контролю

Самостійна робота студентів: перевірка конспекту, перевірка відповідей на проблемні питання, огляд підручників та навчальних посібників, складання тестових завдань, складання конспекту з індивідуального чи практичного за-няття, розробка занять, захист індивідуального творчо-наукового завдання.

Поточний контроль – проведення практичних занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Модульний контроль – включає до себе перевірку засвоєння матеріалу вибіркових тем курсу (змістовний модуль) згідно з тематичним планом шляхом виконання самостійних та практичних завдань, проведення рубіжного атестування.

Підсумковий контроль – проводиться з метою оцінки результатів навчання та здійснюється у формі проведення семестрового заліку або іспиту в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в тер-міни, встановлені навчальним планом.

Критерії оцінки знань і вмінь:

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

Студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	82 – 89	B
	74 – 81	C

Студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	64 – 73	D
	60 – 63	E

Студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	F

У випадках, коли студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій	10
2.	Відвідування семінарських занять	15
3.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	10
4.	Реферат (презентація) за обраною тематикою	15
5.	Підсумкова контрольна (модульна) робота	20
6.	Залік	30
7.	Всього	100

Інклюзивне навчання

Передбачене викладання навчальної дисципліни для студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

При необхідності навчальна дисципліна може викладатися англійською або іншою іноземною мовами. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Під час вивчення навчальної дисципліни «Історія виконавства на духових та ударних інструментах» практикується широка участь студентів у науково-методичних, науково-практичних конференціях, методичних семінарах, конкурсах творчих робіт, круглих столах, майстер класах, відвідування виставок, музеїв та культурно-мистецьких закладів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академія музичної еліти України: Історія та сучасність: До 90-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. К.: Музична Україна, 2004.
2. Апатский В. Н. История духового музыкально-исполнительского искусства. Книга II. К.: НМАУ имени П. И. Чайковского, К., 2012.
3. Апатский В. Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства. – НМАУ имени П. И. Чайковского: К., 2006.

4. Апатский В.Н. Актуальные проблемы духового музыкально-исполнительского искусства. – К.: ТОВ «Задруга», 2013.
5. Апатский В.Н. Терехин Р.В. Методика обучения игре на фаготе. К., 1988.
6. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України : від найдавніших часів до початку ХХ ст. : у 2 т. Харків, 2013.
7. Вовк Р.А. Портрети корифеїв. – К.: НМАУ імені П.І. Чайковського, 2013.
8. Карпяк А. Мистецький тезаурус флейтиста як основа виконавської майстерності : автореф. дис. ... д-ра мистецтвознав. : 17.00.03 Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського., К. 2014.
9. Карпяк А. Світоглядні орієнтири сучасного флейтиста // Вісник Львівського університету. Серія : Мистецтвознавство. - 2012. - Вип. 11. - С. 84-92.
10. Качмарчик В. П. Теобальд Бьом – шлях до визнання / Музичне мистецтво : зб. наук. ст. Донецьк : Донецька державна музична академія ім. С. С. Прокоф'єва, 2006. Вип. 6. С. 60-71.
11. Качмарчик В.П. Й.Й. Кванц – засновник німецької флейтової школи / Мистецтвознавство України : зб. наук. пр. К. : Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ, 2006. Вип. 6-7. С. 173-181.
12. Качмарчик В. П. Немецкое флейтовое искусство 18-19 вв. Донецк. 2008. 314 с.
13. Круль П. Ф. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу (малодосліджені сторінки історії) [Монографія]. К.: НАН України, 2000.
14. Кушнір А. Я. Історія кафедри духових інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського в портретах особистостей / Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. – К., 2011. – Вип. 93. С. 95-102.
15. Посвалюк В.Т. Вільгельм Мар'янович Яблонський : монографія. К. : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2009.
16. Посвалюк В. Т. Історія виконавства на трубі. Київська школа (друга половина ХІХ–ХХ ст.). – К.: ПП «Квін», 2005.
17. Слупський В.В. Ансамблі мідних духових інструментів доби Відродження. Історія музики: проблеми, процеси, персони. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*. К., 2017. Вип. 120. С. 71–96.
18. Федорков О.В. Український ансамбль тромбонів у контексті світового музичного мистецтва: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мист.: 17.00.03 / Харківський держ. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського. Х., 2008.
19. Baines, Anthony. Brass Instruments: their History and Development. New York: Dover, 1993.
20. Benade Arthur H. Woodwinds: The Evolutionary Path Since 1700. The Galpin Society Journal, Vol. 47 (Mar., 1994), pp. 63-110.
21. Maunder Richard. Viennese Wind-Instrument Makers, 1700-1800. The Galpin Society Journal, Vol. 51 (Jul., 1998), pp. 170-191.
22. McCrobie, Lawrence. V. The History of the Wind Band. Historical Information. 2003. 32 p.
23. Mitroulia E. and Myers A. The Distin Family as Instrument Makers and Dealers 1845-1874. Scottish Music Review Volume 2 No. 1, 2011. P. 1-20.
24. Myers H. The Musical Miniatures of the "Triumphzug" of Maximilian I. The Galpin Society Journal, 2007. Vol. 60, pp. 3-28, 98-108.
25. Van Keer Ellen. The Myth of Marsyas in Ancient Greek Art: Musical and Mythological Iconography. *Music in Art XXIX/1.-2.* Research Center for Music Iconography CUNY. 2004. P. 21-37.

Додаткова

1. Андрій Проценко: Життєпис. Спогади / [Упоряд. та комент.: І. Д. Гамкала, Л. А. Проценко]. – К.: Музична Україна, 1990.
2. The New Grove Dictionary of Music and Musicians. In 29 vol. London, 2000. Электронные текстовые данные (CD-ROM).
3. Encyclopédie de la musique et dictionnaire du Conservatoire. Paris, Librairie Delagrave, 1934. Vol. I-XI.
4. Fetis F. J. Biographie universelle des Musiciens. Biographie universelle des musiciens et bibliographie générale de la musique. 2. éd. entièrement refondue et augm. de plus de moitié

- Bruxelles, Culture et civilisation, 1972. 8 v.
5. Ganassi S. Opera intitulata Fontegara, la quale insegna a sonare di flauto chon tutta l'arte opportuna a esso istrumento massime il diminuire il quale sara utile ad ogni istrumento di fiato et chorde: et anchora a chi si dileta di canto. Venedig, 1535.
  6. Polk, Keith. Susato and Instrumental Music in Flanders in the 16th Century. In Tielman Susato and the Music of His Time, NY: Pendragon Press, 2005.
  7. Camus Raoul F. Early American Wind and Ceremonial Music, 1636-1836: Phase 2 of the National Tune Index. Music Library Association, Mar., 1996. Vol. 52, No. 3, pp. 723-743

XI. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.angelfire.com/music2/thecornetcompendium/index.html>
2. <http://www.basssax.com/adolphesax.htm>
3. <http://www.flutehistory.com/Timelines/index.php3>
4. <https://www.historicbrass.org/publications/hbs-journal>
5. https://www.idrs.org/publications/?s=&is_v=1
6. <http://www.internationalwoodwind.com/>
7. <http://kimballtrombone.com/category/trombone-history/>
8. <http://www.serpentwebsite.com/>
9. <https://www.trumpetguild.org/journal>
10. <http://www.yeodoug.com/serpent.html>